

USA

Gå ind i en sweatshop!

Fashion District, Downtown Los Angeles, august 2008. Jeg er i Los Angeles' modedistrikt, Downtown Los Angeles, ti minutters kørsel fra University of Southern California. Jeg er sammen med *Critical Management Studies*, som er en blandt mange forskellige akademiske grupper, der skal til Academy of Management-konferencen 2008. Det er min første store, udenlandske konferencebegivenhed, første gang i Los Angeles, første gang i Californien. Jeg er ung ph.d.-studerende, jeg er spændt, og min gravide kæreste Susan og jeg skal på roadtrip i Californien bagefter.

I selskab med andre forskere fra *Critical Management Studies* besøger jeg Los Angeles Garment Worker Center, en forening, der ønsker at organisere byens lavtlønnede tekstilarbejdere i kampen for social og økonomisk retfærdighed. Som Garment Worker Center skriver på sin hjemmeside, er Los Angeles nationens hovedstad for tøjproduktion med over 45.000 arbejdere, primært latinoer og asiatiske indvandrere. Det er en produktion, som foregår i et komplekst system af intens konkurrence. Tusinder af små fabrikker kæmper om at få kontrakter med producenter, og organisationen beskriver, hvordan industrien 'sveder' arbejde ud af deres ansatte, mens tøjproducenter og detailhandlere høster enorme profitter og rutinemæssigt benægter ansvaret for forholdene, hvorunder deres tøj bliver produceret.

Los Angeles er en af USA's mest ikoniske, berømte og berygtede byer, kendt for alt fra Hollywood og filmproduktion til Disneyland, fra sandstrande som Venice og Santa Monica Beach og surfere til stofmisbrug, fra glamourøs kendiskultur

til kriminalitet, fra flipperkultur og flowerpower til republikanske politikere, fra frigørelse til raceoptøjer, fra at være Solskinstatens hovedstad til en by uden centrum, fra idylliske Beverly Hills, hvor man forestiller sig konstant cruisende cabrioletbiler, til Skid Row, området for hjemløse. Midt i Los Angeles er der åbenbart også en stor koncentration af sweatshops.

Først hører vi oplæg på Garment Worker Center, og dernæst bliver vi opfordret til at gå rundt i området i mindre grupper og uanmeldt gå ind i en sweatshop. Det synes jeg ærligt talt ikke er super tillokkende eller betryggende. Nogle mere modige sjæle vover pelsen. De rapporterer tilbage om afvisende sikkerhedsvagter og dørmænd og glimt af prekære arbejdsforhold, da vi atter forsamles i Garment Worker Center.

Det er et besøg, der gør indtryk. Som jeg senere noterer mig i min ph.d.-afhandling fra 2011, handler det blandt andet om løn: "Selvom nogle stater officielt forpligter sig til mindstelønninger, håndhæver de dem ikke nødvendigvis; Californien er et eksempel på dette, som jeg fandt ud af ved at besøge Garment Workers Union i Los Angeles". Det handler også om en strukturel ulighed, hvor store populationer af kvinder fra især Sydamerika og Asien må kæmpe sig igennem tilværelsen ved at producere 'fast fashion'. Som det fremgår af en skarpt vinklet nyhedsartikel fra 2021, repræsenterer tøjarbejderne i Los Angeles' svedfabrikker nutidens 'slaveri'. Det amerikanske arbejdsministerium kom i 2016 frem til, at 85 % af de tøjfabrikker i Los Angeles, de undersøgte, forbrød sig imod lønlovgivning. Der er tale om en ekstrem akkordlønning, hvor den enkelte arbejder betales en stykpris på 5 eller 6 cent for hver en lille mikrodel af deres arbejde. Nogle

har arbejdet på fabrikkerne i over tyve år og får stadig mindre end \$5 i timen. I artiklen fortæller direktøren for Garment Worker Center, Marissa Nuncio, at arbejdernes gennemsnitlige timeløn det foregående år lå på mellem \$2,68 og \$5,85. Måske det også var Marissa, der holdt oplæg for os i 2008? Ansigtet virker bekendt.

Los Angeles er et udstillingsvindue for amerikansk ulighed. Min kæreste og jeg bliver hængende lidt i downtown-området, hvor et stort antal hjemløse og stofmisbrugere begynder at vandre rundt i gaderne sidst på eftermiddagen, som var de tidsindstillede zombier. Vi tager til Venice Beach, vi tager den offentlige bus hjem, vi føler os meget set på i bussen, vi får en voldsom hovedrysten af hotellets ellers meget venlige *concierge*, portner, der er latino og lige netop undslap at blive suget ind i et hårdt miljø af bandekriminalitet. Nu fortæller conciergen os, at det var alt, alt for risikabelt for os at tage den offentlige bus hjemad efter mørkets frembrud.

Jeg tager til den gigantiske Academy of Management-konference i Anaheim sammen med op mod 10.000 andre akademikere, hvis jeg husker ret. Konferenceprogrammet er bogstaveligt talt på størrelse med de gule telefonbøger, fra jeg var barn i 1980'erne. Her er der åbne receptioner om aftenen, steder, man bare kan gå ind, få stukket et stort hvidvinsglas i hånden og fyldt en tredjedel flaske i glasset med fadlagret, fyldig, cremet og smørret californisk chardonnay. Det er Disneyland for akademikere.

Nogle uger senere i Berkeley, San Francisco, opstår der uventede, mulige graviditetsproblemer hos min kæreste, og vi kommer på hospitalet. På hospitalet mødes man af to ansigter, sygeplejerskens omsorgsansigt og samme sygeplejerskes

økonomiansigt, idet hun rækker telefonrøret over med en linje til en anden sal på hospitalet, der skal vide, om vi mon kan betale. Her er ulighed i sundhed.

Fra Los Angeles tager vi på et fantastisk roadtrip: først sydpå til San Diego, så Tijuana (Mexico), så nordøst til Palm Springs, så Las Vegas, så vestpå til San Francisco, så tilbage til L.A. via den ikoniske kystrute 101. Alt sammen blandet ind i sol, sommer, strande, kedelige moteller, burgerpitstops, nationalparker som Yosemite og Death Valley, som jeg sværger, jeg vil se igen, og glitrende og vulgære Las Vegas, som jeg ikke behøver at se igen. Vi møder venlige amerikanere, der hjælper os, da vi er ved at køre tør for brændstof i en brændende ørkenhede og kører uden aircondition for at spare på benzinen, stopper på campus i Berkeley og Stanford, ser delfinshow i San Diego, og jeg oplever for første gang at blive anklaget for at være racist, da vi holder stille i bilen i San Francisco, og jeg åbenbart kigger lidt for længe på to mænd på den anden side af gaden. "What the fuck are you staring at, you fucking white motherfucker!?" siger han til mig – jeg fornemmer ikke, det er venligt ment – og han drøner derfra med hylende bildæk, der brænder i asfalten.

Gå ikke ud om aftenen her på campus!

University of Southern California, Los Angeles, august 2008.
"Gå ikke ud om aftenen her på campus. Vi har for nylig haft flere tilfælde af røverier med kniv". Sådan lyder det i introduktionen til workshoppen for *Critical Management Studies*, kritiske managementstudier. En sådan advarsel om ikke at gå ud om aftenen på grund af risiko for væbnet røveri kunne

man dårligt forestille sig til en konference i Danmark. Som en række forskere har påvist, er stærkt ulige samfund som det amerikanske da også ofte mere utrygge, mere voldelige og har højere kriminalitetsrater. Jeg er på University of Southern California i centrum af Los Angeles. Workshopen er en såkaldt prækonference-workshop, placeret i dagene op til den gigantiske Academy of Management-konference 2008, der foregår i bydelen Anaheim – mest kendt for at være hjemsted for forlystelsesparken Disneyland – en times kørsel længere sydpå i Los Angeles.

Critical Management Studies er en af utallige undergrupperinger for organisations- og ledelsesforskning inden for den amerikanske organisation Academy of Management. Her finder forskere sammen, der er optaget af de mere mørke og problematiske sider ved de måder, samfund forvalter organisation og ledelse på. En stor inspirationskilde kommer fra kritisk teori og forskellige dele af sociologien, for eksempel den franske idéhistoriker Michel Foucaults studier af disciplin, overvågning og kontrol, der flittigt refereres i nye studier af arbejdslivet i organisationer i dag. Her er også forskere, der har historiske interesser og har bidraget til et lille felt af historiske organisations- og ledelsesstudier. I dette krydsfelt mellem kritiske og historiske studier kunne min egen forskning godt passe ind.

Jeg skal præsentere min idéhistoriske forskning i kritik. To franske sociologer, Luc Boltanski og Ève Chiapello, udgav i 1999 bogen *Le Nouvel Esprit du Capitalisme* (engelsk *The New Spirit of Capitalism*, 2005). Den bygger blandt andet på en kritikteori udviklet af den tysk-amerikanske udviklingsøkonom og idéhistoriker Albert O. Hirschman. Indtil videre

er der mig bekendt ingen, der har gjort noget ud af præcis denne forbindelse mellem Hirschman og de to franske sociologer, og hvordan de bruger hans kritikbegreb. Hirschman hævder kort fortalt, at kritik og det, at man åbent kan give sin mening til kende, er uhyre vigtigt ikke bare for demokratiet, men for alle samfundets institutioner og organisationer, som netop kan forbedres, testes og evalueres gennem fri og åben offentlig kritik. Samtidig skal sådanne praksisser for kritik kultiveres – de opstår ikke bare af sig selv. For eksempel er universitetsverdenen ét langt forsøg på at institutionalisere kritik gennem åben og kritisk prøvning af ny forskning. Dette foregår i anonyme fagfællebedømmelser af manuskripter og fondsmiddellansøgninger, i ph.d.- og disputatsforsvar, i grundige bedømmelser af jobkandidaters akademiske kvalifikationer og på konferencer og workshops som den, jeg er på nu.

Jeg har læst *The New Spirit of Capitalism* fra ende til anden flere gange, første gang i en lille kreds bestående af tre fastansatte og tre studerende ved Institut for Filosofi og Idéhistorie på Aarhus Universitet. Ifølge Boltanski og Chiapello er kapitalisme et økonomisk system med formelt fri arbejdskraft, kapitalakkumulation og konkurrence. Kapitalismens ånd derimod er det sæt af idéer og argumenter, der legitimerer og begrunder kapitalismen. Det er den ideologi, som kan forklare folk, hvordan kapitalisme leverer retfærdighed (som at individuel løn afspejler individuel indsats), sikkerhed (som at kapitalisme kombineres med et vist mål af velfærdsstat og socialt sikkerhedsnet) og spænding (at arbejdet er meningsfuldt, fordi det tilbyder udviklings- og forfremmelsesmuligheder og innovation). Kapitalismens ånd begrunder overordnet kapitalismen ved, at denne respekterer individuelle ejendomsrettigheder,